

Сборник съдебна практика

ЗАКЛЮЧЕНИЕ НА ГЕНЕРАЛНИЯ АДВОКАТ
М. ВОВЕК
представено на 14 ноември 2017 година¹

Дело C-498/16

Maximilian Schrems
срещу
Facebook Ireland Limited

(Преюдициално запитване, отправено от Oberster Gerichtshof (Върховен съд, Австрия))

„Преюдициално запитване — Съдебно сътрудничество по граждански дела — Регламент (ЕО) № 44/2001 — Компетентност по дела във връзка с потребителски договори — Понятие за потребител — Социални медии — Профили и страници във Facebook — Прехвърляне на права от потребители с местоживее в същата държава членка, в други държави членки или в трети страни — Колективна защита“

I. Въведение

1. Г-н Maximilian Schrems е завел дело срещу Facebook Ireland Limited пред съд в Австрия. Той твърди, че това дружество е нарушило неговите права на неприкосновеност на личния живот и защита на данните. В отговор на отправена от г-н Schrems в интернет покана седем други ползватели на Facebook са му прехвърлили правата си във връзка с твърдения за същите нарушения. Те са с местоживее в Австрия, в други държави членки и в трети страни.

2. Това дело повдига два правни въпроса. Първо, кое лице е „потребител“? В правото на Съюза потребителят се разглежда като по-слабата страна, която се нуждае от защита. За целта в течение на годините са изработени елементи на доста стабилна правна защита на потребителите, включително възможността за специална компетентност по дела във връзка с потребителски договори, предвидена в членове 15 и 16 от Регламент (ЕО) № 44/2001². Това на практика създава компетентност на *forum actoris* за потребителите: потребителят може да предяви иск срещу насрещната страна по договора пред съд по своето местоживее. Г-н Schrems твърди, че съдилищата във Виена, Австрия, са компетентни да разгледат неговия иск и исквете, с които предявява прехвърлени права, тъй като той е потребител по смисъла на членове 15 и 16 от Регламент № 44/2001.

¹ Език на оригиналния текст: английски.

² Регламент на Съвета от 22 декември 2000 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела (ОВ L 12, 2001 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 3, стр. 74).

3. Таксономията винаги е деликатна задача. Дори да се постигне съгласие по някои квалифициращи признаци, винаги има особени случаи, които не се вписват в общоприетото. Освен това с течение на времето видовете претърпяват развитие. Може ли „потребител“, който все по-често участва в съдебни спорове, постепенно да се превърне в „професионален ищец по дела във връзка с потребителски договори“ и следователно вече да не се нуждае от специална защита? Това накратко е същността на първия въпрос, отправен от запитващата юрисдикция, Oberster Gerichtshof (Върховен съд, Австрия).

4. Вторият въпрос се отнася до международната компетентност по дела във връзка с потребителски договори, образувани по искове, с които се предявяват прехвърлени права. Ако се приеме, че ищецът все още е потребител на собствено основание, може ли да се позовава на специалната компетентност и по отношение на исковете, с които предявява прехвърлени права на други потребители с местоживееие в същата държава членка, в други държави членки и/или в трети страни? С други думи, може ли на основание член 16, параграф 1 от Регламент № 44/2001 да се създаде допълнителна специална компетентност по местоживееенето на цесионера, като по този начин реално се открива възможността за събиране на потребителски искове от цял свят?

II. Правна уредба

A. Правото на Съюза

1. Регламент № 44/2001

5. Член 15 от Регламент № 44/2001 гласи следното:

„1. По отношение на дела във връзка с договор, сключен от лице — потребител, за цел, която може да се приеме, че е извън неговата търговска дейност или професия, компетентността се определя от разпоредбите в настоящия раздел, без да се засяга разпоредбата на член 4 и член 5, точка 5, ако:

- а) се отнася до договор за продажба на стоки на изплащане чрез вноски, или
- б) се отнася до договор за заем, изплатим на части, или за всяка друга форма на кредит, предоставен за финансиране на продажбата на стоки, или
- в) във всички останали случаи, договорът е сключен с лице, което извършва търговски или професионални дейности в държавата членка, където потребителят има местоживееие, или[...] ко[е]то с всички средства насочва дейностите си към тази държава членка или към няколко държави, включително тази държава членка, и договорът попада в обхвата на тези дейности.

[...]“.

6. Член 16 от Регламент № 44/2001 предвижда:

„1. Потребител може да заведе дело срещу другата страна по договора или в съдилищата на държава членка, в която тази страна има местоживееие, или в съдилищата по мястото, където има местоживееие потребителят.

2. Другата страна по договора може да заведе делото срещу потребител само в съдилищата на държавата членка, където има местоживееие потребителят.

[...]“.

2. Австрийското право

7. Съгласно член 227 от Zivilprozessordnung (австрийски Граждански процесуален кодекс, наричан по-нататък „ЗПО“):

„(1) Няколко иска, предявени от един ищец срещу един и същ ответник, дори да не следва да се обединят (член 55 от Закона за компетентността на съдилищата [Jurisdiktionsnorm]), може да бъдат разгледани в едно производство, ако всички искове:

1. са подсъдни на сезирания съд, и
2. могат да бъдат разгледани по реда на едно и също производство.

(2) Искове, които не надхвърлят размера, определен в член 49, параграф 1, първа алинея от Закона за компетентността на съдилищата, могат да бъдат съединявани с искове, които надвишават този размер, а искове, които следва да се разгледат от едноличен съдебен състав, могат да бъдат съединявани с искове, които подлежат на разглеждане от многочленен съдебен състав. В първия случай компетентността се определя с оглед на иска с по-висок размер, а във втория — многочленният съдебен състав се произнася по всички искове“.

III. Фактически обстоятелства

8. Съгласно представените от запитващата юрисдикция фактически обстоятелства г-н Schrems (наричан по-нататък „жалбоподателят“) специализира право в областта на информационните технологии и на защитата на данни. Пише докторска дисертация върху гражданско-, наказателно- и административноправните аспекти на защитата на данни.

9. Жалбоподателят използва Facebook от 2008 г. Първоначално използва Facebook изключително за лични цели под фалшиво име. От 2010 г. ползва *профил във Facebook* със своето име, изписано на кирилица, за лични цели като обмяна на снимки, постване и чат чрез услугата за съобщения. Има около 250 „приятели във Facebook“. От 2011 г. жалбоподателят използва и *страница във Facebook*. Страницата съдържа информация за изнасяните от него лекции, участията му в дискусии и медийни участия, написаните от него книги, неговата инициатива за набиране на средства, както и информация за заведените от него производства срещу Facebook Ireland (наричано по-нататък „ответникът“).

10. През 2011 г. жалбоподателят подава 22 жалби срещу ответника пред ирландската комисия за защита на данните. В отговор на тези жалби комисията за защита на данните издава доклад от проверка, който съдържа препоръки към ответника, а впоследствие издава и мониторингов доклад. През юни 2013 г. жалбоподателят подава още една жалба срещу ответника във връзка с програмата за наблюдение PRISM³, която жалба води до отмяна на решението „Safe Harbor“ на Европейската комисия⁴ от Съда⁵.

3 Програма, която предоставя на органите на САЩ достъп до данни, съхранявани на сървъри в Съединените щати, които са собственост или се управляват от няколко интернет дружества, включително Facebook USA.

4 Решение 2000/520/ЕО на Комисията от 26 юли 2000 година съгласно Директива 95/46/ЕО на Европейския парламент и на Съвета относно адекватността на защитата, гарантирана от принципите за „сфера на неприкосновеност на личния живот“ и свързаните с това често задавани въпроси, публикувани от Департамента по търговия на САЩ (ОВ L 215, 2000 г., стр. 7; Специално издание на български език, 2007 г., глава 16, том 1, стр. 64).

5 Решение от 6 октомври 2015 г., Schrems (C-362/14, EU:C:2015:650).

11. Във връзка със заведените от него срещу ответника производства жалбоподателят издава две книги, изнася лекции (понякога срещу възнаграждение), регистрира многобройни уебсайтове (блогове, онлайн петиции, краудфъндинг за производството срещу ответника), получава различни отличия и създава Сдружение за реализиране на основното право на защита на данни (Verein zur Durchsetzung des Grundrechts auf Datenschutz, наричано по-нататък „сдружението“)⁶.

12. Декларираната от жалбоподателя цел на неговите инициативи е да се упражни натиск върху Facebook. Действията му привличат интереса на медиите. Заведените от него срещу Facebook съдебни дела привличат вниманието на множество телевизионни оператори на австрийски, германски и международни телевизионни канали, както и на радиопредавания. По темата са публикувани най-малко 184 статии в печата, включително международни и онлайн публикации.

13. Запитващата юрисдикция посочва, че жалбоподателят работи при майка си. Доходите му са от тази работа и от отдаване на апартамент под наем. Наред с това получава доход в неустановен размер от продажбата на посочените книги и от събития, на които е поканен заради заведените от него срещу ответника дела.

14. В настоящото производство жалбоподателят твърди, че ответникът е извършил множество нарушения на правилата относно защитата на данни в противоречие с австрийското и ирландското право и правото на Съюза⁷. Жалбоподателят отправя редица искания: за установяване на факти (да се установи качеството на ответника на доставчик на услуги и задължението му да следва указания, качеството му на администратор, доколкото данните се обработват за собствени цели, както и недействителността на договорни клаузи); за издаване на разпореждане за преустановяване на нарушение (свързано с използването на данни); за оповестяване на информация (относно използването на данните на жалбоподателя), за предоставяне на отчетна документация и искане за обезщетение за вреди (във връзка с изменение на договорните условия, обезщетение за вреди и за неоснователно обогатяване).

15. Делото в главното производство е заведено с подкрепата на дружество за финансиране на процесуалните разноски срещу възнаграждение от 20 % от спечеленото и с подкрепата на PR агенция. Жалбоподателят е събрал екип от десет, по същество пет души, който да го подпомага „в кампанията му срещу Facebook“. Не е ясно дали тези лица получават някакво възнаграждение от жалбоподателя. Необходимата инфраструктура се заплаща от личната сметка на жалбоподателя. Нито той, нито сдружението наемат персонал.

16. След публикувана онлайн покана от жалбоподателя повече от 25 000 души прехвърлят правата си срещу ответника на жалбоподателя чрез един от регистрираните от последния уебсайтове. Към 9 април 2015 г. още 50 000 души са включени в списък с чакащи. Производството пред запитващата юрисдикция се отнася само до седем иска. С тях жалбоподателят предявява права, прехвърлени от потребители с местоживееене в Австрия, Германия и Индия.

17. Австрийският първоинстанционен съд, Landesgericht für Zivilrechtssachen Wien (Окръжен съд по граждански дела Виена, Австрия), отхвърля иска. Той приема, че с оглед на посочените по-горе действия във връзка с исканията на жалбоподателя целите, за които последният е използвал Facebook, са се променили с времето. Жалбоподателят е използвал Facebook

⁶ Според запитващата юрисдикция сдружението е организация с нестопанска цел, като целите му са активното реализиране на основното право на защита на личните данни. То подпомага пилотни дела от обществен интерес срещу предприятия, които евентуално нарушават това право, като разноските се финансират от дарения.

⁷ Според запитващата юрисдикция жалбоподателят твърди, че са допуснати няколко нарушения на Директива 95/46/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 24 октомври 1995 година за защита на физическите лица при обработването на лични данни и за свободното движение на тези данни (ОВ L 281, 1995 г., стр. 31; Специално издание на български език, 2007 г., глава 13, том 17, стр. 10).

включително и за професионални цели, така че не може да се позовава на компетентността по дела във връзка с потребителски договори. Освен това според този съд определената само за потребители компетентност, на която могат да се позовават цедентите, не може да се прехвърля върху цесионера.

18. Въззивната инстанция, Oberlandesgericht Wien (Върховен областен съд Виена, Австрия), изменя частично този съдебен акт. Тя приема иска за допустим по отношение на „личните“ искания на ищеца, отправени във връзка с потребителския договор, по който страна е самият г-н Schrems. Според този съд условията за прилагане на член 15 от Регламент № 44/2001 следва да се преценяват към момента на сключване на договора.

19. Въззивната инстанция обаче отхвърля жалбата в частта относно прехвърлените права. Тя приема, че правилата за компетентност по дела във връзка с потребителски договори могат да бъдат приложени в полза на потребител само когато последният сам е страна по съдебен спор. Поради това жалбоподателят не може да се позовава на втората хипотеза по член 16, параграф 1 от Регламент № 44/2001, когато предявява прехвърлени права.

20. И двете страни подават ревизионни жалби срещу решението на въззивната инстанция пред Oberster Gerichtshof (Върховен съд). Последният спира производството и оправя до Съда два преюдициални въпроса:

„1) Трябва ли член 15 от [Регламент № 44/2001] да се тълкува в смисъл, че „потребител“ по смисъла на тази разпоредба губи това качество, когато след сравнително дълго ползване на личен профил във Facebook във връзка с реализирането на правата си това лице публикува книги, чете лекции, в някои случаи и срещу заплащане, управлява интернет сайтове, събира дарения за реализирането на правата и многобройни потребители му прехвърлят правата си срещу уверението, че той ще сподели с тях евентуално спечеленото, след приспадане на процесуалните разноски?

2) Трябва ли член 16 от [Регламент № 44/2001] да се тълкува в смисъл, че потребител в дадена държава членка може едновременно със собствените си права, произтичащи от потребителска сделка, да предяви в съда по местоживеенето на ищеца и права със същата цел на други потребители с местоживеене:

а) в същата държава членка,

б) в друга държава членка, или

в) в трета страна,

ако правата на тези лица, произтичащи от потребителски сделки със същия ответник в същия правен контекст, са му прехвърлени и ако сделката по прехвърляне не попада в обхвата на професионална или търговска дейност на ищеца, а служи за общото реализиране на правата?“.

21. Писмени становища са представили г-н Schrems, Facebook Ireland, австрийското, германското и португалското правителство, както и Европейската комисия. Г-н Schrems, Facebook Ireland, австрийското правителство и Комисията участват в съдебното заседание на 19 юли 2017 г.

IV. Преценка

22. Настоящото заключение има следната структура. Първо ще разгледам въпроса дали жалбоподателят може да се счита за „потребител“ по отношение на собствените си искания (А). Второ, приемайки, че той действително е потребител, ще разгледам въпроса за специалната компетентност по дела на потребители по отношение на исканията, с които жалбоподателят предявява прехвърлени от други потребители права (Б).

1. По първия въпрос: кое лице е потребител?

23. Запитващата юрисдикция има съмнения дали жалбоподателят може да се счита за потребител по смисъла на член 15, параграф 1 от Регламент № 44/2001 по отношение на *своите собствени искания* срещу ответника. Тя иска по-специално да установи дали качеството на потребител може да се загуби, ако след като е използвало профил във Facebook за лични цели, дадено лице участва в дейности като публикуване, изнасяне на лекции, създаване на уебсайтове или събиране на дарения. Запитващата юрисдикция посочва още, че жалбоподателят е получил възнаграждение за някои от тези, свързани с исканията му дейности (лекциите). Освен това жалбоподателят е поканил други потребители да му прехвърлят правата си. Предполага се, че евентуалните парични обезщетения, присъдени по исковете, с които се предявяват прехвърлените права, ще бъдат изплатени на цедентите след приспадане на съдебните разноски.

24. Всички представили писмени становища страни, с изключение на ответника, са съгласни, че що се отнася до *собствените му искания* срещу Facebook Ireland, жалбоподателят следва да се счита за потребител.

25. Ответникът е на противното мнение. Той поддържа, че жалбоподателят не може да се позовава на специалната компетентност за потребители. Това е така, защото към съответния момент, когато е предявен искът, той е използвал Facebook за търговски цели. В подкрепа на това твърдение ответникът се позовава на два довода. Първо, качеството на потребител може да се изгуби с течение на времето. Датата, която трябва да се вземе предвид, за да се прецени качеството на потребител, е тази, на която е предявен искът. Не следва да се взема предвид началната дата на договора. Жалбоподателят участва в професионални дейности, свързани с неговите искания срещу ответника. Поради това той вече не може да се счита за потребител за целите на тези искания. Второ, създаването на страница във Facebook, посветена на горепосочените дейности на жалбоподателя, означава, че той използва Facebook за професионални или търговски цели. Това е така, защото профилът във Facebook и страницата във Facebook са част от единно договорно отношение.

26. Освен ако запитващата юрисдикция не установи друго при последващи проверки и при условие че предявените от жалбоподателя искания във връзка с твърдението за нарушения на неприкосновеността на личния живот и личните данни *се отнасят до неговия личен профил във Facebook*, съм склонен да се съглася, че жалбоподателят може да се счита за потребител по отношение на правата, произтичащи от потребителския договор, по който самият той е страна.

27. Преди да направя такова предложение обаче, е необходимо да се спра на два определящи признака на традиционното понятие „потребител“, които в настоящия случай се оказват не съвсем ясни. В подраздел 1) ще разгледам въпроса въз основа на какви характеристики едно лице може да се определи като потребител за целите на Регламент № 44/2001 (а) и дали качеството на потребител може да се променя във времето по отношение на едно и също договорно отношение (б). След това ще разгледам понятието за потребител в специфичния контекст на социалните медии и Facebook, който изправя пред още по-големи предизвикателства традиционните определения за потребител (подраздел 2).

1. Понятието „потребител“

а) Целта на договора: професионална или лична?

28. Член 15, параграф 1 от Регламент № 44/2001 предвижда специалната компетентност на съдилищата по местоживее на потребителя да се прилага само по отношение на „дела във връзка с договор, сключен от лице — потребител, за цел, която може да се приеме, че е извън неговата търговска дейност или професия“.

29. Съгласно тази разпоредба се открояват два елемента: първо, потребителят не се определя по общ, абстрактен начин, а винаги във връзка с „договор“. Второ, този договор трябва да е сключен за цел, която не е свързана с търговската дейност или професията на дадено лице.

30. Първият елемент е важен в настоящия случай. Той означава, че преценката на качеството на потребител винаги е свързана с конкретен договор: трябва да се вземе предвид конкретното договорно отношение в съответния случай. Не става въпрос за абстрактна или цялостна преценка на преобладаващо лично качество.

31. Вторият елемент, „търговска дейност ли професия“, се отнася в широк смисъл до икономическата дейност на дадено лице. Това не означава, че разглежданият договор трябва да бъде непременно свързан с непосредствена икономическа изгода. По-скоро означава, че договорът е сключен във връзка с текуща структурирана икономическа дейност.

32. Този подход към тълкуването на член 15, параграф 1 от Регламент № 44/2001 видимо следва от постоянната практика на Съда. В миналото Съдът е отхвърлил подход към тълкуването на качеството на потребител, който е свързан с общата представа за дейността или познанията на дадено лице. Качеството на потребител трябва да бъде определено с оглед на положението на това лице в конкретен договор, като се вземат предвид естеството и целта на договора⁸. Затова, както ясно посочват няколко генерални адвокати⁹ и както потвърждава Съдът, понятието „потребител“ е „обективно и не зависи от познанията, които съответното лице може да има, или от информацията, с която то действително разполага“¹⁰.

33. Това означава, че същото лице може дори в един и същи ден да действа по занятие и като потребител в зависимост от естеството и целта на сключения договор. Например адвокат, който специализира в областта на правото за защита на потребителите, може все пак да бъде потребител, въпреки своята професионална дейност и познания, когато встъпва в договорни отношения за лични цели.

34. Следователно от значение е целта, с която е сключен договорът. Действително е възможно този критерий, колкото и да е полезен, невинаги да е ясно определен. Възможно е да има договори с „двойствена цел“, които да обслужват едновременно професионални и лични цели. Съдът е имал възможност да разгледа този въпрос в добре известното дело Gruber относно

⁸ Вж., във връзка с Брюкселската конвенция от 27 септември 1968 година относно компетентността и изпълнението на съдебните решения по граждански и търговски дела (ОВ L 304, 1978 г., стр. 36; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 10, стр. 3, наричана по-нататък „Брюкселската конвенция“), решение от 3 юли 1997 г., Benincasa (C-269/95, EU:C:1997:337, т. 16).

⁹ Вж. например заключението на генералния адвокат Jacobs по дело Gruber (C-464/01, EU:C:2004:529, т. 34) и заключението на генералния адвокат Cruz Villalón по дело Costea (C-110/14, EU:C:2015:271, т. 29 и 30). Въпреки че последното дело е свързано с Директива 93/13/ЕИО на Съвета от 5 април 1993 година относно неравноправните клаузи в потребителските договори (ОВ L 95, 1993 г., стр. 29; Специално издание на български език, 2007 г., глава 15, том 2, стр. 273), Съдът по принцип се стреми да вземе предвид различните определения на понятието за потребител в различни актове, „за да се гарантира спазването на целите на европейския законодател в областта на потребителските договори, както и съгласуваността на правото на Съюза [...]“ — вж. решение от 5 декември 2013 г., Vapenik (C-508/12, EU:C:2013:790, т. 25).

¹⁰ Решение от 3 септември 2015 г., Costea (C-110/14, EU:C:2015:538, т. 21).

Брюкселската конвенция. От решението по делото следва, че при договори с двойствена цел качеството на потребител се запазва само ако връзката между договора и търговската дейност или професията на засегнатото лице е „толкова слаба, че е второстепенна“ в смисъл, че има съвсем несъществена роля в контекста на сключването на договора (разглеждан като цяло)¹¹.

б) Времето: статичен или динамичен подход?

35. Въпросът за договорите с „двойствена цел“, при които и двете цели съществуват едновременно (обикновено към момента на сключване на договора), се различава от въпроса за възможността да се вземе предвид развитието във времето на предназначението и целта на договорното правоотношение. Може ли естеството на използване на договор да се измени от изцяло лично в изключително професионално или обратно? Може ли в резултат от това с течение на времето да се изгуби качеството на потребител?

36. Жалбоподателят, както и германското и австрийското правителство считат, че качеството на потребител не може да се загуби. Според тях отправната точка е моментът на сключване на договора.

37. Противно на това, ответникът отстоява „динамичен“ подход към понятието за потребител, като Комисията не възразява срещу това мнение. Според този подход качеството на потребител се преценява към момента на предявяване на иска.

38. Добре разбирам, че съображенията за предвидимост и оправданите правни очаквания на договарящите страни са от първостепенно значение. Поради това на страните по договора трябва да се позволи да бъдат сигурни в качеството на насрещната страна, което се определя към момента на сключване на договора.

39. Все пак, в по-абстрактен аспект и в изключителни случаи, „динамичният подход“ към качеството на потребител не трябва изцяло да се отхвърля. Той може да бъде евентуално релевантен, в случай че в договора не се посочва конкретната му цел или същият допуска различно използване, сключен е за продължителен срок или дори е безсрочен. В такива случаи е разбираемо, че целта, с която се използва определена договорна услуга, може да се промени — не само частично, но дори изцяло.

40. Да си представим, че г-жа Smith е подписала договор за електронни съобщителни услуги, като например електронна пощенска кутия. След като сключва договора, г-жа Smith използва услугите по договора изцяло за лични цели. По-късно обаче започва да използва тази пощенска кутия за работата си. След десет години тя вече използва електронните съобщителни услуги изключително за търговски цели. Ако първоначалните договорни условия не изключват такова ползване и през тези десет години договорът не е подновяван или изменян, може ли това ползване да продължава да се счита за „лично“?

41. Следователно не бих изключил напълно вероятността за такива последващи промени в ползването. Възможно е да настъпят такива. Те обаче трябва да се ограничават до изключителни случаи. Правилно и справедливо е да се приеме за определяща целта, с която първоначално е сключен договорът. Ако и само ако от фактите по делото безспорно се установява, че това предположение вече не е уместно, качеството на потребител може да се преразгледа.

¹¹ Решение от 20 януари 2005 г., Gruber (C-464/01, EU:C:2005:32, т. 39), относно членове 13—15 от Брюкселската конвенция.

в) Междинно заключение

42. От изложените по-горе съображения следва, че основният елемент, с оглед на който следва да се прецени качеството на потребител за целите на членове 15 и 16 от Регламент № 44/2001, е естеството и целта на договора, за който се отнася искът (исковете). В сложни случаи, когато естеството и целта на договора имат смесен характер, а именно личен и професионален, следва да се прецени дали професионалното „съдържание“ може да се приеме за второстепенно. Ако случаят е такъв, качеството на потребител все пак може да се запази. Освен това не трябва да се изключва възможността при някои изключителни обстоятелства, поради неопределеното съдържание и евентуално продължителния срок на договора, положението на една от страните да се промени след време.

2. Потребител в социалните мрежи

43. Прилагането на горепосочените принципи в контекста на социалните медии не е съвсем просто (а). Освен това липсата на познания за точния характер на договорните правоотношения в главното производство в настоящия случай допълнително затруднява преценката (б). Ще се опитам все пак да подпомогна запитващата юрисдикция, като очертая възможните хипотези, без това да засяга допълнителната проверка на фактите от нейна страна (в).

а) По отношение на двоякия избор и смесените положения

44. Социалните медийни платформи като Facebook не се вменват лесно в донякъде „черно-белите“ определения в Регламент № 44/2001. Член 15, параграф 1 от този регламент разделя лицата на такива, които са потребители, и такива, които не са потребители. Редица действителни случаи на ползване и ползватели на Facebook обаче не се вменват в тази двоична класификация.

45. Съществуват, разбира се, и ясно определени случаи. От една страна, такъв е профилът на тийнейджър с множество странични автопортретни снимки („селфита“) с коментари, които съдържат повече емотикони и удивителни, отколкото думи. Той разкрива една своеобразна, но определено непрофесионална социална вселена, която се измерва с броя на получените „харесвания“ и приятелите във Facebook. От другата страна стои явно търговското представяне на голямо дружество, което, въпреки че използва Facebook като средство за реклама, успява да си създаде изненадващ брой „приятели“ и „последователи“.

46. Между тези два спектъра — единият изцяло личен, а другият отчетливо професионален — съществуват обаче петдесет нюанса (Facebook) синьо. По-специално личният профил във Facebook може да се използва и за самопредставяне с професионално въздействие или цел. Всяко лице може да поставя информация за своите професионални постижения и дейности от (квази)професионално естество и да ги споделя с общност от „приятели“. Професионалното съдържание под формата на съобщаване на публични изказвания или публикации може дори да стане преобладаващо и да бъде споделяно с широки общности от „приятели“, „приятели на приятели“ или да стане изцяло „публично“.

47. Такъв е случаят не само с музикалните изпълнители, футболните играчи, политиците и обществените дейци, а също и с представителите на академичните среди и някои други професии. Да си представим професор по физика с многостранни интереси, който първоначално регистрира свой профил във Facebook, за да споделя само лични снимки с приятели. Постепенно обаче започва да публикува постове и за новото си изследване. Публикува информация за своите нови статии, лекции и други публични изяви. Освен това е запален по готварството и фотографията и качва редица рецепти онлайн, заедно със снимки от

местата на проведени конференции по цял свят. Някои от тези снимки, които имат артистична стойност, се предлагат за продажба. Към всичко това се прибавят снимки на любимите му котки и остроумни коментари на политическото (текущо) положение, като последните коментари често се подеват от медиите и водят до покани за разговори и интервюта из цяла Европа.

48. Според мен такова ползване не придава професионален или търговски характер на профил във Facebook. На практика естеството на социалната мрежа, чийто замисъл е да насърчава личностното развитие и общуването, почти неизбежно може да доведе до положение, при което професионалният свят на лицето навлиза в мрежата. Всички тези измерения обаче явно изразяват лицето и личността. Макар да е ясно, че по един или друг начин някои от тези примери на ползване допринасят за „самореклама“ и повишаване на професионалната репутация, те могат да постигнат това само в дългосрочен план. Те нямат за цел постигането на незабавен търговски ефект.

49. За сметка на това в днешно време съществуват цели професии, при които се размива границата между личните и професионалните връзки в общуването чрез интернет, и по-специално в социалните мрежи. В някои случаи ползването може да изглежда лично, но всъщност е с изцяло търговски характер. Т.нар. „инфлуенсъри“ на маркетинга чрез социалните медии, професионални потребители или ръководители на общности могат да използват личните си профили в социалните мрежи като основен работен инструмент¹².

50. Макар да е донякъде предмет на обсъждане в контекста на разглеждания случай, не съм сигурен, че анализирането на толкова сложни хипотези е необходимо за настоящото дело. Видно от представените от запитващата юрисдикция факти, жалбоподателят е използвал създадения от него *профил* във Facebook между 2008 и 2010 г. *изключително за лични цели*. От 2011 г. започва да използва и *страница* във Facebook. Следователно се оказва, че първоначалното и продължаващо използване на профила във Facebook е по същество лично. Това, което обаче не е ясно и трябва да се изследва, е точната връзка между профили във Facebook и страниците във Facebook и съответното естество на договорните правоотношения между жалбоподателя и ответника.

б) По отношение на профили във Facebook и страниците във Facebook

51. В съдебното заседание жалбоподателят и ответникът бяха поканени да изяснят договорните особености на профили във Facebook и страниците във Facebook. Двете заинтересовани страни обаче защитават несъвместими позиции. Жалбоподателят твърди, че съществуват два различни договора за страницата във Facebook и за профила във Facebook, тъй като потребителят трябвало да приеме различни общи условия. Освен това той посочва, че докато профилът във Facebook е личен, страниците във Facebook могат да се администрират от различни лица. На практика жалбоподателят твърди, че е престанал да използва създадената от него страница във Facebook и че вече не е сред нейните администратори. Ответникът обаче твърди, че профилът във Facebook и страницата във Facebook са част от едно и също единно договорно правоотношение. Не може да се създаде страница във Facebook без профил във Facebook, като и двете са неотделими от първоначалния профил във Facebook.

¹² Тези „инфлуенсъри“ могат да се определят като „ежедневни, обикновени ползватели на интернет, които събират сравнително широк кръг последователи в блогове и социални медии чрез текстови и визуални описания на личния си живот и начина си на живот, включват се със своите последователи в цифрови и физически пространства и остойностяват последователите си чрез включване на скрити рекламни статии в своите блогове или постове в социалните медии“. Abidin, C. Communicative Intimacies: Influencers and Perceived Interconnectedness. — Ada: A Journal of Gender, New Media, and Technology, 8/2015, p. 29.

52. Националният съд е компетентен да се произнесе по въпроса дали жалбоподателят и ответникът са обвързани от един или повече договори и дали разглежданите искания на жалбоподателя във връзка с нарушения на неприкосновеността на личния живот и защитата на личните данни се отнасят изключително до профила във Facebook или и до страницата във Facebook. При все това преписката по делото, предоставена на Съда, и представените от заинтересованите страни становища съдържат някои данни, които вероятно биха помогнали на запитващата юрисдикция в това отношение.

53. Първо, профил във Facebook се създава чрез приемане на общите условия на Facebook за използване на услугата. Второ, Facebook предлага допълнителни услуги, които са достъпни за потребители, които вече имат профил. Една от тези услуги е възможността за откриване на страници във Facebook, които могат да се използват за служебни, търговски или професионални цели. Тъй като за създаването на страница във Facebook е необходим профил във Facebook, се оказва, че трябва да се приемат допълнителни условия за използване на услугата. Трето, профилът във Facebook в своя основен вид (Facebook профил, включващ „дневника“ или „стената“, снимки и приятели) по принцип може да се използва за лични цели, но не се изключва и използване с професионална цел. Както обаче твърди ответникът в писменото си становище, съгласно точка 4.4 от условията за ползване от 2013 г. потребителите се съгласяват да не използват „личния дневник основно за търговски цели, като за такива цели ще използват страница във Facebook“.

в) Възможните хипотези

54. Така, въз основа на евентуалните констатации на запитващата юрисдикция, са възможни две хипотези. Първо, съществуват два отделни договора (един за профила във Facebook и един за страницата във Facebook). Второ, съществува един-единствен договор, който обхваща и двата „продукта“.

55. Ако има *два отделни договора* и разглежданите искания *се отнасят до профила във Facebook*, качеството на потребител на жалбоподателя трябва да се определи изключително с оглед на естеството и целта на договора относно този профил. Използването на страница във Facebook не променя преценката на качеството на потребител с оглед на профила във Facebook.

56. Следователно жалбоподателят ще има качество на потребител, ако, както е видно от акта за преюдициално запитване, е използвал *профила* си във Facebook за лични цели през релевантния период. Действително от обективната и основаваща се на конкретен договор преценка на качеството на потребител следва, че фактът, че жалбоподателят е специализирал в академична област и развива дейност в област, която е свързана с неговите собствени претенции към Facebook, сам по себе си не е от решаващо значение. Познанията, опитът, гражданската ангажираност или фактът, че е постигната някаква известност, дължаща се на водените съдебни дела, сами по себе си не са пречка дадено лице да бъде потребител.

57. Според мен този извод ще се запази и в случая, когато двата договора се намират в отношение на главен договор (профила във Facebook) спрямо допълнителен свързан договор (страницата във Facebook). В случай на два отделни договора, макар и тясно свързани, естеството на акцесорния договор не може да променя естеството на главния договор¹³.

58. Ако е налице само *един-единствен договор*, обхващащ профила и страницата във Facebook, то тогава критерият, изведен в решение Gruber, ще бъде релевантен. Съгласно този критерий националният съд следва да прецени до каква степен професионалното съдържание може да се приеме за *несъществено*.

¹³ Вж. по аналогия решение от 3 септември 2015 г., Costea (C-110/14, EU:C:2015:538, т. 29).

59. По отношение на решение Gruber следва все пак да се изтъкнат още две обстоятелства. Първо, според мен това, което се има предвид в решение Gruber и което следва да бъде несъществуващо в рамките на единствения договор, са дейности, които имат непосредствена търговска цел и въздействие, в смисъл на структурирана и носеща печалба дейност, която да е водещата цел на това ползване. Второ, ще е необходима преценка на евентуалния динамизъм на договорното правоотношение, ако естеството и целта на договора не личат ясно от неговите условия и ако с оглед на установените факти се наблюдава явно изменение на качеството, в което жалбоподателят се ползва от този единствен договор.

60. И при двата типа преценка обаче е нужна известна гъвкавост в специфичния контекст на социалните медии¹⁴, в който някои от начините на използване, свързани с професионалната репутация и име, се явяват продължение на личността на ползвателя. Ако нямат пряко и непосредствено търговско въздействие, те си остават случаи на лично ползване.

г) Междинно заключение

61. Въз основа на гореизложеното и при условие че бъде потвърдено от националния съд, изглежда жалбоподателят може да се счита за потребител по отношение на *собствените му* искания, произтичащи от ползването на *личния му профил* във Facebook за лични цели.

62. Поради това предлагам на Съда да отговори на първия въпрос, че член 15, параграф 1 от Регламент № 44/2001 трябва да се тълкува в смисъл, че извършването на дейности като издаване на книги, изнасяне на лекции, управление на уебсайтове или набиране на средства за реализирането на права не води до отпадане на качеството на потребител по отношение на права, свързани с личен профил във Facebook, който се използва за лични цели.

2. По втория въпрос: компетентност във връзка с иски, с които се предявяват прехвърлени права

63. С втория си въпрос запитващата юрисдикция пита Съда дали потребител може да се позовава на специалната компетентност на съдилищата по местоживеене на потребителя съгласно член 16, параграф 1 от Регламент № 44/2001 не само по отношение на собствените си иски, но и по отношение на *тези, с които предявява права, прехвърлени му от други потребители* с местоживеене в същата държава членка, в друга държава членка или в трета страна. По-специално, запитващата юрисдикция пита за тази възможност в случаите, когато правата, прехвърлени на жалбоподателя, произтичат от потребителски сделки със същия ответник в същия правен контекст.

64. Жалбоподателят и австрийското, германското и португалското правителство поддържат, че г-н Schrems може да се позове на компетентността на съда по своето местоживеене по отношение на своите собствени иски като потребител, *както и* по отношение на *всички* иски, с които предявява прехвърлени му от други потребители права (независимо от местоживеенето на цедентите).

65. Ответникът е на противното мнение: специалната компетентност по дела във връзка с потребителски договори не е приложима по отношение на иски, с които се предявяват прехвърлени права. Само страна по договорното правоотношение може да се ползва от специалната компетентност по член 16, параграф 1 от Регламент № 44/2001. Дори да се приеме, че жалбоподателят е потребител, той не притежава това качество по отношение на исковите, с които предявява прехвърлени права.

¹⁴ Вж. точки 44—50 по-горе.

66. Комисията е съгласна с ответника, че жалбоподателят не може да предяви пред съдилищата по своето местоживеење правата, които са му прехвърлили потребители с местоживеење в друга държава членка или в трета страна. Според Комисията обаче специалната компетентност по член 16, параграф 1 от Регламент № 44/2001 може да се приложи по отношение на исковете, с които се предявяват права, прехвърлени от други австрийски потребители, дори ако имат местоживеење другаде в същата държава членка.

67. Трябва да призная, че не виждам как предлаганото от жалбоподателя тълкуване на член 16, параграф 1 от Регламент № 44/2001 може да се съвмести с текста и логиката на тази разпоредба. В писменото си становище жалбоподателят действително излага някои интересни твърдения относно необходимостта от колективни действия за защита на потребителите в Съюза. Според мен обаче, колкото и да са въздействащи на политическо равнище, повечето от тези доводи спадат към разсъжденията за евентуалното бъдеще на правната уредба, но срещат слаба подкрепа в действащото към момента законодателство.

68. Ще започна с кратко, но в контекста на настоящото дело много необходимо пояснение относно характера на главното производство и обхвата на втория преюдициален въпрос (подраздел 1). След това ще изложа своята преценка по въпроса, основаваща се на буквално, систематично и телеологично тълкуване на въпросните разпоредби (подраздел 2), като накрая ще се спра на обширните политически доводи на жалбоподателя (подраздел 3).

1. Предварителни пояснения

а) Колективни искове „по австрийски“

69. Възможни са, разбира се, различни схващания за това какво представлява колективен иск, в зависимост от точното определение, което е възприето. Трябва обаче да призная, че разглеждайки отблизо текста и прилагането на националната разпоредба, отнасяща се до настоящото дело, а именно член 227 от ZPO, се затруднявам да я определя като инструмент за „колективен иск“¹⁵, разбира се, що се отнася до правилата за *териториалната компетентност*.

70. Както се обяснява в различните становища, представени пред Съда, член 227, параграф 1 от ZPO допуска различни искове на един ищец срещу същия ответник да бъдат разгледани заедно в едно производство, ако са изпълнени две условия. Първо, сезираният съд трябва да притежава компетентност, включително териториална, по всеки от исковете. Второ, всички искове трябва да подлежат на разглеждане по един и същ съдопроизводствен ред.

71. Прилагането на тази разпоредба на практика може да се наблюдава от фактите по дело, което, както разбирам, е основополагащо в практиката на Oberster Gerichtshof (Върховен съд) по въпроса¹⁶. По това дело 684 потребители, които твърдят, че лихвените проценти по техните потребителски кредити са определени в нарушение на приложимото законодателство, прехвърлят своите права срещу съответната банка на юридическо лице, Bundeskammer für Arbeiter und Angestellte (Федерална камара на работниците и служителите, Австрия).

¹⁵ Предполага се, че въпреки факта, че тази разпоредба не е изработена с идеята за създаване на механизъм за колективна защита, на практика тя е полезен инструмент за развитие на инструмент *sui generis* за колективна защита чрез прехвърлянето на сходни права, принадлежащи на различни лица, на трето лице, което да ги обедини и предяви в едно-единствено производство. Въпреки че тази система обикновено се използва чрез прехвърляне на правата върху потребителска организация, те могат да се прехвърлят и върху физически лица. Вж. още напр. *Micklitz, H.-W. et Purnhagen, K.P. Evaluation of the effectiveness and efficiency of collective redress mechanism in the European Union -Country report Austria. 2008*, и *Steindl, B.H. Class Action and Collective Action in Arbitration and Litigation — Europe and Austria. NYSBA International Section Seasonal Meeting 2014, Rebuilding the Transatlantic Marketplace: Austria and Central Europe as Catalysts for Entrepreneurship and Innovation*. <http://www.nysba.org>.

¹⁶ OGH 12.7.2005, 4 Ob 116/05w.

Разглеждайки делото като касационна инстанция, Върховният съд приема, че тези искове могат да се съединят в едно производство. Съдебното решение обаче засяга само въпроса за материалната компетентност. Както ясно посочва съдът, териториалната компетентност на сезирания австрийски съд изобщо не е била оспорвана¹⁷.

72. В резултат на това, ако посочените в член 227, параграф 1 от ZPO условия са изпълнени, известна гъвкавост, както загатва член 227, параграф 2 от ZPO, може да бъде допустима по отношение на материалната компетентност (*ratione materiae*), но не и на териториалната компетентност (*ratione loci*).

73. В обобщение, според мен съгласно националната правна уредба член 227 от ZPO не е достатъчно правно основание за промяна на международната компетентност, нито за определянето на нов компетентен съд за исковете на потребителя цесионер.

б) По тълкуването на настоящото дело

74. Трябва да се подчертае и втори елемент. Делото пред националния съд се разглежда като „*прехвърляне на права*“, произтичащи от договор: на жалбоподателя са прехвърлени права, вследствие на което той предявява няколко иска със същото съдържание като неговите собствени претенции срещу ответника. Следователно той заема мястото на тези други ползватели на Facebook единствено по отношение на конкретните прехвърлени права. По всички други въпроси обаче договорите между тези ползватели и ответника остават в сила между първоначалните договарящи страни. От процесуална гледна точка жалбоподателят (който е цесионерът) е единствен жалбоподател в главното производство.

75. В този контекст жалбоподателят по същество претендира, *единствено* на основание член 16, параграф 1 от Регламент № 44/2001, че възниква второ ниво на специална компетентност. Той не твърди, че цедентът не може да се ползва от първоначалната специална компетентност по дела във връзка с потребителски договори, което означава, че първоначалните цеденти запазват възможността да заведат дела срещу ответника по отношение на останалите непрехвърлени права, произтичащи от договора, пред съдилищата по своето собствено местоживееие. На практика жалбоподателят твърди, че специалната компетентност по дела във връзка с потребителски договори съгласно член 16, параграф 1 от Регламент № 44/2001 може да се ползва отново за създаване на втора специална компетентност, този път по отношение на цесионера и цедираните права.

76. С оглед на изложеното по-горе е донякъде изненадващо, че в подкрепа на своето становище жалбоподателят се позовава на принципите на ефективност и равностойност във връзка с горепосочения австрийски механизъм. Тези принципи ограничават процесуалната автономия на държавите членки. Не виждам как в настоящия случай те могат да бъдат относими към установяването на правораздавателна компетентност. Това важи с още по-голяма сила предвид обстоятелството, че националната правна уредба не предвижда установяването на международна компетентност, за каквато жалбоподателят претендира.

¹⁷ OGH 12.7.2005, 4 Ob 116/05w, т. 1 (стр. 3—5). Oberste Gerichtshof (Върховен съд) добавя, че обединяването на искове на различни лица чрез такова прехвърляне на права („*Inkassozeession*“) върху ищец съгласно член 227 от ZPO е допустимо само и единствено ако исковете имат сходни правни основания и въпросите, които подлежат на преценка, по същество се отнасят до същите фактически и правни въпроси, които засягат основния въпрос или особено относим преюдициален въпрос, общ за всички искове.

2. Тълкуване на действащото право

77. Като се имат предвид и двете пояснения, направени в предходния раздел, е ясно, че изходът на заведеното от жалбоподателя дело зависи единствено от тълкуването на член 16, параграф 1 от Регламент № 44/2001. Може ли сама по себе си тази разпоредба да обоснове нова специална компетентност, от която да се ползва друг потребител, който не е страна по въпросния първоначален потребителски договор?

а) По отношение на текста

78. Жалбоподателят посочва, че не е задължително потребителят, който предявява иска, да бъде същият потребител, който е страна по потребителския договор. Той и германското правителство твърдят, че член 16, параграф 1 от Регламент № 44/2001 посочва „потребител“ като лицето, което може да предяви иска, а не „потребителя“. Според жалбоподателя изискването договарящите страни и страните по делото да са идентични, би представлявало неписано условие *contra legem* за прилагането на член 16, параграф 1, което е недопустимо съгласно Регламента.

79. Не намирам този довод за убедителен. Текстовете на член 15 и член 16 от Регламент № 44/2001 ясно подчертават значението на идентичността на страните по конкретното договорно отношение при определяне приложимостта на тези разпоредби.

80. Първо, да се направят такива важни изводи единствено въз основа на употребата на неопределителен член в началото на изречение, изглежда неправдоподобно. Неубедителността на този довод проличава, когато се разгледат текстовете на разпоредбите на други езици, като например славянските, които не използват (не)определителен член и следователно не позволяват да се направи такова разграничение. Преди всичко обаче, дори в езиците, които използват определителен и неопределителен член и правят такова разграничение, би било логично, когато думата „потребител“ се използва за пръв път в изречение, при първото споменаване да се използва „потребител“ (неопределителен член), а при следващо споменаване на същия потребител в това изречение да се използва „потребителя“.

81. Второ, текстът на член 16, параграф 1 от Регламент № 44/2001 е съвсем ясен: „[п]отребител може да заведе дело *срещу другата страна по договора*“¹⁸. По същия начин член 16, параграф 2 от Регламент № 44/2001 предвижда, че „[д]ругата страна по договора може да заведе делото срещу потребител само в съдилищата на държавата членка, където има местоживее на потребителя“¹⁹.

82. Текстовете на тези разпоредби явно имат предвид другата страна по договор. Това показва, че специалната компетентност е приложима винаги само по отношение на конкретните страни по договора. Поради това откъсването на страните по договора от самия договор би било в противоречие с естествения смисъл на тези разпоредби. Ето защо съм напълно съгласен с генералния адвокат Darmon, че изразите „потребител може да заведе дело“ и „може да заведе делото срещу потребител“ показват, че защитата се предоставя „*изрично* само доколкото той лично е *ищецът* или *ответникът* по делото“²⁰.

¹⁸ Курсивът е мой

¹⁹ Курсивът е мой. Може да се допълни, че би било интересно да се узнае как би следвало да се разбира твърдението на жалбоподателя при тълкуването на член 16, параграф 2 от Регламента, в чийто текст на английски език също се посочва „потребител“ с неопределителен член, но се урежда обратната хипотеза на член 16, параграф 1: „Proceedings may be brought against a consumer by the other party to the contract only in the courts of the Member State in which the consumer is domiciled“. Изглежда обаче, че в текста на други езици се използват определителни членове. Това подчертава факта, че не може да се правят принцитни заключения въз основа на това дали в този контекст е използван определителен или неопределителен член.

²⁰ Курсивът е от оригиналния текст. Заключение на генералния адвокат Darmon по дело Shearson Lehman Hutton (C-89/91, непубликувано, EU:C:1992:410, т. 26 и бележка под линия 9), което се отнася до член 14 от Брюкселската конвенция.

б) По отношение на контекста

83. Още три систематични довода подкрепят позицията срещу предложението на жалбоподателя за разделяне на страните по делото и страните по договорното правоотношение.

84. Първо, съвсем логично, член 16 следва да се тълкува във връзка с член 15 от Регламент № 44/2001. Последната разпоредба определя обхвата на приложение на раздел 4, посветен на компетентността при потребителски договори. Съдът е постановил, че „член 15, параграф 1 от Регламент № 44/2001 се прилага, в случай че са изпълнени три условия, а именно, на първо място, *едната страна по договора да има качеството на потребител*, който действа за цел, която може да се приеме, че е извън неговата търговска дейност или професия, на второ място, *договорът между такъв потребител и търговец* да е действително сключен и на трето място, такъв договор да попада в една от категориите, посочени в параграф 1, букви а)—в) от посочения член 15“²¹.

85. Тълкуване, съгласно което член 16 от Регламент № 44/2001 обхваща искове, предявени от потребител въз основа на потребителски договори, сключени от *други* потребители, би прекъснало логическата връзка между членове 15 и 16 от Регламент № 44/2001. То би разширило приложното поле на специалната компетентност отвъд случаите, изрично предвидени в тези разпоредби.

86. Действително, както беше разгледано в точки 28—34 от настоящото заключение по отношение на първия преюдициален въпрос, и както признава жалбоподателят, специалната компетентност при потребителски договори има за цел да предостави защита на лице в качеството му на потребител по даден договор. Следователно би било парадоксално да се позволи толкова тясна връзка между качеството на потребител и даден договор да бъде отслабена чрез предоставяне на специалната компетентност при потребителски договори въз основа на право, произтичащо от договор, сключен от друго лице.

87. Второ, за разлика от член 5, параграф 1 от Регламент № 44/2001, в който се споменават „дела, свързани с договор“, без да се съдържа друго уточнение относно самоличността на договарящите страни, които могат да се позовават на него, член 16, параграф 1 от същия регламент е много по-прецизен и рестриктивен. В последната разпоредба изрично се споменават потребителят и другата страна по договора. Действително тълкуването на член 5, параграф 1 позволява по-голяма свобода и гъвкавост по отношение самоличността на ищеца, при условие че съществува свободно поето задължение²². В ограничени случаи то позволява изпълнението на договорните задължения от трето лице, което е различно от първоначалната договаряща страна. Очевидно различната и по-тясна формулировка на член 16, параграф 1 обаче не позволява такова тълкуване.

88. Трето, компетентността при потребителски договори, предвидена в членове 15 и 16 от Регламент № 44/2001, представлява отклонение както от установеното в член 2, параграф 1 от този регламент общо правило за компетентност (съгласно което спорът е подсъден на съдилищата на държавата членка, където ответникът има местоживееене), така и от установеното в член 5, точка 1 от същия регламент правило за специална компетентност при договорите (съгласно което компетентен е съдът по мястото, където задължението, което е в

21 Напр. решения от 14 март 2013 г., Česká spořitelna (C-419/11, EU:C:2013:165 т. 30) и от 28 януари 2015 г., Kolassa (C-375/13, EU:C:2015:37, т. 23). Курсивът е мой.

22 Във връзка с член 5, параграф 1 от Брюкселската конвенция вж. напр. решение от 5 февруари 2004 г., Frahuil (C-265/02, EU:C:2004:77, т. 24 и цитираната съдебна практика). По отношение на член 5, параграф 1, буква а) от Регламент № 44/2001 вж. решения от 14 март 2013 г., Česká spořitelna (C-419/11, EU:C:2013:165, т. 46), от 28 януари 2015 г., Kolassa (C-375/13, EU:C:2015:37, т. 39) и от 21 април 2016 г., Austro-Mechana (C-572/14, EU:C:2016:286, т. 36). Вж. още представеното от мен заключение по дело Flightright и др. (съединени дела C-274/16, C-447/16 и C-448/16, EU:C:2017:787, т. 53—55).

основата на иска, е изпълнено или е трябвало да бъде изпълнено). Вследствие на това членове 15 и 16 от Регламент № 44/2001 не следва да се тълкуват в смисъл, че разширяват възможността за прилагане на компетентността на *forum actoris* извън ситуациите, за които тя е изрично предвидена²³.

в) По отношение на целта

89. Същността на доводите на жалбоподателя се основава на телеологически възгледи. Тези доводи могат да се обособят в три групи.

90. Първо, жалбоподателят твърди, че тъй като и цедентът, и цесионерът са потребители, и двамата се нуждаят от защита. Целта на разглежданата разпоредба да се предостави защита на уязвимата страна не би позволила тълкуване, съгласно което страните по договора и страните по спора трябва да са едни и същи.

91. Второ, с оглед на целта за предвидимост на компетентния съд, като цяло преследвана с Регламент № 44/2001, жалбоподателят твърди, че ответникът няма оправдани правни очаквания по отношение съществуването на конкретен компетентен съд. Яснотата относно компетентността на съда по местоживееене на потребителя е условна, тъй като потребителят винаги може да промени местоживееенето си. Следователно е без значение дали компетентността се променя поради промяна на местоживееенето или поради прехвърляне на права с цесия. Освен това дейността на Facebook (по смисъла на член 15, параграф 1, буква в) от Регламент № 44/2001) е насочена към целия свят, включително Австрия. Следователно ответникът би могъл да предвиди завеждането на дела срещу него пред австрийски съдилища.

92. Трето, жалбоподателят смята, че член 16 от Регламент № 44/2001 трябва да се тълкува в смисъл, че допуска компетентност на съдилищата по местоживееенето на потребителя цесионер по отношение на исковете, с които се предявяват прехвърлени права, за да се насърчи колективната защита поради съображения, свързани с уязвимостта на потребителите, ефективната съдебна защита и с цел да се избегнат множество едновременни производства.

93. Доводите относно целта да се защити потребителят като по-слаба страна (1) и тези относно предвидимостта на компетентния съд и избягването на едновременни производства (2) според мен са релевантни в рамките на Регламент № 44/2001 в настоящата му редакция. Затова в останалата част на този раздел ще разгледам последователно всеки от тях, след което ще направя извод по въпроса за местната компетентност (3).

1) По отношение на целта за „защита на по-слабата страна“

94. Жалбоподателят твърди, че неговото мнение относно правилното тълкуване на член 16, параграф 1 от Регламент № 44/2001 се подкрепя от практиката на Съда, съгласно която определящият елемент за прилагането на специалната компетентност при потребителски договори е абстрактната пригодност на лицето да бъде защитено²⁴.

²³ Вж. в този смисъл напр. решение от 14 март 2013 г., *Česká spořitelna* (C-419/11, EU:C:2013:165, т. 26 и цитираната съдебна практика).

²⁴ Жалбоподателят се позовава конкретно на четири решения на Съда: решения от 19 януари 1993 г., *Shearson Lehman Hutton* (C-89/91, EU:C:1993:15), от 1 октомври 2002 г., *Henkel* (C-167/00, EU:C:2002:555), от 15 януари 2004 г., *Blijdenstein* (C-433/01, EU:C:2004:21) и от 17 септември 2009 г., *Vorarlberger Gebietskrankenkasse* (C-347/08, EU:C:2009:561).

95. На равнището на общо твърдение не мога да не се съглася, че в постоянната си практика Съдът отдава първостепенно значение на целта за защита на потребителите като по-слаба страна, когато тълкува разпоредбите, свързани със специалната компетентност при потребителски договори, предвидена в Регламент № 44/2001. На равнището на конкретни правни твърдения обаче не мога да приема начина, по който жалбоподателят представя съдебната практика.

96. Първо, действително Съдът вече е имал възможността да разгледа въпроса дали компетентността на *forum actoris* на потребителите е приложима по отношение на цесионерите на потребителски права, които лично не са страни по договор. В решения *Henkel* и *Shearson Lehman Hutton* Съдът е приел, че специалната компетентност при потребителски договори *не е приложима* по отношение на юридически лица, които действат в качеството на цесионери на правата на потребител. Съдът обаче стига до този извод не само защото, както твърди ответникът, тези юридически лица (частноправно дружество и потребителско сдружение) не са „по-слаби страни“, а и защото, както ясно се посочва и в двете решения, самите тези лица не са страни по договора²⁵.

97. Второ, според жалбоподателя съдебната практика посочва абстрактната нужда от защита на потребителя като решаващ фактор за определяне на компетентния съд, независимо от това, че правата са прехвърлени. В това отношение австрийското правителство и жалбоподателят се позовават на решение *Vorarlberger Gebietskrankenkasse*, в което се посочва, че за разлика от социалноосигурителните институции, „когато самият законов цесионер на правата на пряко увреденото лице може да се счита за слаба страна, би трябвало той да може да се възползва от специалните правила за съдебна компетентност, определени в посочените разпоредби. [...] такъв би бил по-специално случаят с наследниците на пострадалото от произшествие лице“²⁶.

98. Доколкото позоваването на това решение изобщо може да бъде релевантно в контекста на наскоро произнесеното от Съда решение *MMA IARD*²⁷, което значително диференцира подхода, възприет в решение *Vorarlberger Gebietskrankenkasse*, аналогията с настоящия случай е неуместна поради две причини. Първо, специалната компетентност по дела във връзка със застраховане е предвидена с друга идея и сама по себе си е много по-широка²⁸. Второ и по-важно, по дело *Vorarlberger Gebietskrankenkasse* искането е да се запази *вече съществуваща* специална компетентност и да се позволи на трето лице да се възползва от нея. Това, което жалбоподателят на практика иска, е *създаване на нова* специална компетентност, конкретно в полза на цесионера или правопреемника, при положение че правата са били прехвърлени с единствената цел да се заведе съдебно дело.

2) По отношение на предвидимостта и избягването на едновременни производства

99. Жалбоподателят, германското и австрийското правителство подчертават, че прилагането на предвидената в полза на потребителя цесионер специална компетентност при потребителски договори по отношение на всички цедирани права (независимо дали са прехвърлени от потребители с местоживее в същата държава членка, в друга държава членка или в трета

25 Решения от 19 януари 1993 г., *Shearson Lehman Hutton* (C-89/91, EU:C:1993:15, т. 23) и от 1 октомври 2002 г., *Henkel* (C-167/00, EU:C:2002:555, т. 33 и 38).

26 Решение от 17 септември 2009 г. (C-347/08, EU:C:2009:561, т. 44).

27 Решение от 20 юли 2017 г. (C-340/16, EU:C:2017:576).

28 Случаят се отнася до прилагането на специалната компетентност по отношение на увредената страна по смисъла на член 11, параграф 2 от Регламент № 44/2001. Функцията на тази разпоредба е да добави към списъка на ищите, съдържащ се в член 9, параграф 1, буква б) от този регламент, лицата, претърпели вреда, „без кръгът на последните да се свежда само до лицата, претърпели пряко вреда“. Следователно понятието „увредена“ страна само по себе си удачно обхваща цесионерите, за които може да се счита, че са претърпели вреда. Освен това Съдът потвърждава, че „понятието за „по-слаба страна“ по делата във връзка със застраховане се определя по-широко, отколкото по делата във връзка с договори, сключени от потребители, или по делата във връзка с индивидуални трудови договори“ — вж. решение от 20 юли 2017 г., *MMA IARD* (C-340/16, EU:C:2017:576, т. 32 и 33).

страна) не накърнява целта за правна сигурност и предвидимост. Първо, определеността на съда по местоживее на потребителя е условна, тъй като потребителят винаги може да промени местоживее си. Второ, дейността на Facebook (по смисъла на член 15, параграф 1, буква в) от Регламент № 44/2001) е насочена към целия свят, включително Австрия. Следователно това дружество би могло да предвиди възможността за завеждане на дела пред австрийски съдилища. Трето, „концентрирането“ на искове дори би създавало предимство за ответника, тъй като няма да му се налага да се защитава по различни искове в различни държави членки. Освен това ще се избегне рискът от постановяване на различни решения. Жалбоподателят твърди още, че не иска признаване на нова компетентност, която до този момент не е съществувала, тъй като той вече се ползва от компетентността по потребителски договори по отношение на собствените си искания.

100. Вярно е наистина, че съгласно съображение 11 от Регламент № 44/2001 правилата за компетентността трябва да са във висока степен предвидими. Освен това съгласно съображение 15 „[в] интерес на хармоничното упражняване на правосъдие е необходимо да се минимизира възможността от едновременни производства и да се гарантира, че в две държави членки няма да се произнасят противоречащи си съдебни решения“.

101. Трябва да признаем, че според мен задължителната предвидимост на компетентността, закрепена в Регламент № 44/2001, преди всичко трябва да се прилага по отношение на фактите по конкретното правоотношение. Следователно по същество въпросът е: ако участвам в такова и такова правоотношение, каква ще бъде вероятната международна компетентност?

102. Разбирането за „предвидимост“, отстоявано от жалбоподателя, очевидно се основава на различен подход. То на практика следва същата логика, изложена вече на семантично равнище, предполагайки още по отношение на предвидимостта, че ако даден професионалист има „потребител“ в пределите на компетентност на един съд, той трябва да е в състояние разумно да предвиди, че срещу него може да бъде заведено дело от „всеки потребител“ или на практика от „всички негови потребители“ пред този съд.

103. Не съм съгласен с това. Дори обаче да се приеме подходът на жалбоподателя, а в случая това не е така, остават няколко неразрешени въпроса.

104. Първо, както твърди ответникът, съществуват важни съображения, свързани с правната сигурност, като например рискът от търсене на по-благоприятната подсъдност или т.нар. *forum shopping*.

105. Вярно е, че местоживее на потребителя не е неизменно. Както в случая с правилото за компетентността на съдилищата на държавата членка, на чиято територия се намира местоживее на ответника, то може да се променя²⁹. От това обаче не следва, че предвидимостта и правната сигурност са изцяло без значение. Предлаганото от жалбоподателя решение би позволило концентриране на искове и избиране, за колективните искове, на мястото на по-благоприятния съд чрез прехвърляне на всички права върху потребител с местоживее в пределите на компетентност на този съд. Както посочва ответникът, такова решение би могло да доведе до неограничени целенасочени прехвърляния на права върху потребители с местоживее в пределите на компетентност на който и да е съд, стига той да има по-благоприятна съдебна практика, по-ниски такси или да предоставя по-щедра правна помощ, което пък евентуално ще доведе до прекомерна натовареност на някои съдилища³⁰.

²⁹ Вж. в този смисъл решение от 17 ноември 2011 г., *Hypoteční banka* (C-327/10, EU:C:2011:745, т. 42).

³⁰ В допълнение, тази възможност би могла да представлява интерес за някои инициатори на колективни искове, които могат в съответствие с това да променят организационната си структура (като правата не се прехвърлят на юридическо лице, а на физическо лице, друг потребител).

106. Второ, създаването на нова компетентност на съда по местоживеенето на потребител-цесионер по отношение на искове, с които се предявяват прехвърлени от други потребители права, вероятно ще доведе до раздробяване и умножаване на компетентните съдилища. От една страна, цесионерът не встъпва в договорното правоотношение на цедента. Не се заема положението на потребителя и не се встъпва в материалните права, произтичащи от договора. Прехвърлените права са специално отделени от договора с конкретната цел да бъдат предявени по съдебен ред. Компетентността на съда по местоживеенето на първоначалния цедент се запазва по отношение на останалите договорни права, което води до евентуално разпокъсване на исковете, произтичащи от един договор. От друга страна, в такъв случай би било възможно, разбира се, цедентът да прехвърли различни права, произтичащи от сключения от него потребителски договор, на различни цесионери. Ако всеки от тези цесионери е потребител, може да се създаде положение, при което има няколко паралелни съдилища със специална компетентност.

107. Тези опасения се засилват в случаите, когато правата са цедирани от потребители с местоживеене в трети страни³¹. Възможността пред съда по местоживеене на потребителя-цесионер да се предявят искове, произтичащи от договори, сключени с потребители с местоживеене в трети страни, трудно може да се съгласува с текста на Регламент № 44/2001. Вярно е, че според Съда Регламент № 44/2001 се прилага, независимо дали ищецът има местоживеене в трета страна³². Все пак член 15, параграф 1, буква в), който е относим към настоящото дело, изисква „договорът [да] е сключен с лице, което извършва търговски или професионални дейности в *държавата членка, където потребителят има местоживеене*, или [...] ко[е]то с всички средства насочва дейностите си *към тази държава членка* или към няколко държави, *включително тази държава членка*, и договорът попада в обхвата на тези дейности“. Следователно, макар в член 16 да се посочва само „мястото, където има местоживеене потребителят“, предходните забележки поясняват, че това „място“ трябва да бъде в държава членка.

108. Накрая, жалбоподателят се позовава на решение CDC Hydrogen Peroxide³³, за да покаже, че Съдът изрично е признал, че колективният иск не изключва прилагането на специалната компетентност съгласно Регламент № 44/2001.

109. По това дело обаче Съдът изрично е заявил във връзка с член 5, параграф 3 от Регламент № 44/2001, че „извършената от първоначалния кредитор цесия на вземания сама по себе си не може да има значение при определянето на компетентния съд“³⁴. Вследствие на това Съдът стига до извода, че изискването за прилагането на тази компетентност (мястото на вредоносното събитие) „трябва да се определи за всяко вземане за обезщетение за вреди независимо от евентуално извършената с него цесия или обединяване“³⁵.

110. В обобщение, твърденията на жалбоподателя в настоящото производство намират слаба подкрепа в съдебната практика. Ще повторя, че основната разлика е в това, че жалбоподателят на практика иска не прехвърлянето на специална компетентност, а създаване на нова такава за друг потребител, който не е страна по първоначалния договор.

31 Оставяйки изцяло настрана въпроса за приложимото право, уреждащо договорите, сключени от потребители в трети страни, което действително не следва да бъде от решаващо значение за въпросите на компетентността (но би могло да бъде донякъде относимо към въпроса за доброто правораздаване).

32 Вж. в рамките на Брюкселската конвенция решение от 13 юли 2000 г., Group Josi (C-412/98, EU:C:2000:399, т. 57).

33 Решение от 21 май 2015 г. (C-352/13, EU:C:2015:335).

34 Решение от 21 май 2015 г., CDC Hydrogen Peroxide (C-352/13, EU:C:2015:335, т. 35). Подобно вж. в решение от 18 юли 2013 г., ÖFAB (C-147/12, EU:C:2013:490, т. 58).

35 Решение от 21 май 2015 г., CDC Hydrogen Peroxide (C-352/13, EU:C:2015:335, т. 36).

111. Това становище е в противоречие с основната логика на правилото относно прехвърлянето на права и правоприемството. Съдебната практика, на която се позовава жалбоподателят, е свързана с въпроса дали специалната компетентност (при потребителски договори) може да се запази или трябва да отпадне. Но да се твърди, че се създава нова специална компетентност по отношение на цесионера, определено надхвърля рамките на разглежданото.

112. Освен това въпросът за прехвърлянето на и встъпването в права е универсален в контекста на Регламент № 44/2001 и е приложим към различни видове компетентност. Поради това всяко решение, което Съдът би възприел по отношение на правилата по член 16, параграф 1 за исковете, с които се предявяват прехвърлени права, естествено би имало отражение върху целия Регламент.

3) Междинно заключение (и край по въпроса за местната компетентност)

113. Поради тези съображения не считам, че член 16, параграф 1 от Регламент № 44/2001 може да се тълкува в смисъл, че създава нова специална компетентност в полза на потребител по отношение на искове с еднакъв предмет, с които той предявява права, прехвърлени му от други потребители с местоживеење в друга държава членка или в трети страни.

114. Вторият въпрос на запитващата юрисдикция обаче се отнася още до трета категория прехвърлени права: тези, които са прехвърлени от потребители с местоживеење в същата държава членка. Както посочва запитващата юрисдикция, някои от правата са прехвърлени от други потребители с местоживеење в Австрия. Освен това е вярно, че текстът на член 16, параграф 1 се отнася до *местната* компетентност: „в съдилищата по *мястото*, където има местоживеење потребителят“. Следователно член 16, параграф 1 от Регламент № 44/2001, за разлика от Брюкселската конвенция, определя не само международната компетентност, но и вътрешната компетентност, с цел предоставяне на по-широка защита на потребителите.

115. В писменото си становище Комисията споделя опасенията, свързани с правната сигурност и предвидимостта на компетентния съд по отношение на исковете, с които се предявяват права, прехвърлени от потребители с местоживеење в трети страни и други държави членки. Тя обаче признава възможността за прилагане на компетентността на съда по местоживеење на потребителя цесионер, при условие че цедентът и цесионерът са потребители, че исковете са идентични и че и двамата могат да изберат съд *в рамките на същата* държава членка. Комисията пояснява, че това решение, макар привидно да противоречи на текста на член 16, параграф 1 от Регламент № 44/2001, е по-добър начин да се обслужи целта на разпоредбите относно специалната компетентност при потребителски договори.

116. Трудно ми е да разбера защо трябва, единствено въз основа на Регламент № 44/2001, да се направи различно заключение по отношение на права, прехвърлени от потребители, пребиваващи в същата държава членка както и потребителят цесионер, като се има предвид текстът на член 16, параграф 1 от Регламент № 44/2001, който посочва като компетентни съдилищата „по мястото, където има местоживеење потребителят“. При липса на други убедителни доводи, въз основа на член 16, параграф 1 от Регламент № 44/2001, същият извод трябва да важи и за всичките три категории, споменати във втория въпрос на запитващата юрисдикция (искове, с които се предявяват права, прехвърлени от потребители с местоживеење в други държави членки, в трети страни и в рамките на една държава членка).

117. Все пак фактът, че член 16, параграф 1 от Регламент № 44/2001 *не* установява нова специална компетентност, според мен не означава, че той би я *забранил*, ако бъде предвидена на вътрешно равнище в националното право. Логиката на местната компетентност по член 16, параграф 1 е, че потребителят не може да бъде лишен от нея. Във всеки случай, ако националното право избере да му предостави допълнителна такава, в рамките на тази държава

членка, това според мен не би противоречало нито на текста, нито на целите на Регламента. Случаят в настоящото производство обаче не изглежда такъв, доколкото доводите на жалбоподателя за установяване на компетентност (дори в рамките на същата държава членка) видимо се основават единствено на член 16, параграф 1 от Регламент № 44/2001³⁶.

118. Поради това предлагам на Съда да отговори на втория преюдициален въпрос, че на основание член 16, параграф 1 от Регламент № 44/2001 даден потребител не може едновременно със собствените си права да предяви и права със същата цел, прехвърлени от други потребители с местоживеее другаде в същата държава членка, в други държави членки или в трети страни.

3. Относно необходимостта от колективна защита по дела във връзка с потребителски договори в рамките на Съюза (и относно опасността съдът да действа като законодател)

119. Редица доводи, изтъкнати от жалбоподателя по това дело, са, поне според мен, политически по своята същност. Те предполагат, по един или друг начин, че в името на група твърде абстрактни ценности, като например необходимостта от колективна защита по дела във връзка с потребителски договори в Съюза или насърчаването на ефективната съдебна защита по дела във връзка с потребителски договори, Съдът трябва да тълкува член 16, параграф 1 по предложения от жалбоподателя начин.

120. Несъмнено колективната защита обслужва целта за ефективна съдебна защита на потребителите. Ако бъде добре изградена и приложена, тя би могла да донесе и други общи ползи за съдебната система като например намаляване необходимостта от едновременни производства³⁷. Както обаче правилно изтъква ответникът, тези доводи на жалбоподателя принадлежат по-скоро към сферата на предложенията за изменение на законодателството (*de lege ferenda*).

121. Регламент № 44/2001 не предвижда специални разпоредби относно прехвърлянето на права³⁸ или процедури за колективна защита. Тази (предполагаема или действителна) празнина отдавна се обсъжда в правната доктрина, според която Регламентът не е достатъчно основание за трансгранични колективни иски в рамките на Съюза³⁹. Прилагането на компетентността по местоживеее на потребителя в случаите на колективен иск е предмет на разпалени обсъждания⁴⁰.

³⁶ Както беше пояснено по-горе в точки 74—76.

³⁷ Вж. например Резолюция № 1/2008 относно транснационалните групови иски на Международната правна асоциация, приета на нейната конференция в Рио де Жанейро. Точка 3 от тази резолюция е посветена на компетентността. Съгласно точка 3.1 „[т]ранснационален групов иск може да бъде предявен пред съда по местоживеее на ответника“. Съгласно точка 3.3 „[т]ранснационален групов иск може да бъде предявен и пред съдилищата на друга държава, която има тясна връзка със страните и сделките, при условие че гледането на делото в тази държава може обосновано да обслужи интересите на групата и не е било избрано с цел да се накърнят тези интереси“.

³⁸ Вж. заключението на генералния адвокат Sharpston по дело Flight Refund (C-94/14, EU:C:2015:723, т. 60).

³⁹ Вж., наред с други, Hess, B. Collective Redress and the Jurisdictional Model of the Brussels I Regulation. — In: Nuyts, A. et Hatzimihail, N.E., Cross-Border Class Actions. The European Way, SELP, 2014, p. 59—68, p. 67; Nuyts, A. The Consolidation of Collective Claims under Brussels I. — In: Nuyts, A. et Hatzimihail, N.E., Cross-Border Class Actions. The European Way, SELP, 2014, p. 69—84; Danov, M. The Brussels I Regulation: Cross-Border Collective Redress Proceedings and Judgments. — Journal of Private International Law, 2010, vol. 6, p. 359—393, p. 377.

⁴⁰ Вж. напр. Tang, Z.S. Consumer Collective Redress in European Private International Law. — Journal of Private international Law vol. 7, 2011, p. 101 et 147. — In: Tang, Z.S. Electronic Consumer Contracts in the Conflict of Laws, 2. ed. Hart, 2015, p. 284 sq.; Lein, E. Cross-Border Collective Redress and Jurisdiction under Brussels I: A mismatch. — In: Fairgrieve, D. et Lein, E., Extraterritoriality and Collective Redress, Oxford University Press, Oxford, 2012, p. 129.

122. Още по-важно е вероятно, че тези проблеми са широко признати и от Комисията, която е направила няколко опита да ускори приемането на актове на Съюза относно колективната защита⁴¹. Тези предложения още не са довели до приемането на обвързващи законодателни актове. На този етап е приета само Препоръка на Комисията⁴², на която също се позовава жалбоподателят в настоящото производство.

123. Не смятам, че ролята на съдилищата, включително на Съда, в рамките на такъв контекст е да се опитват да създадат с едно драсване на перото колективна защита по дела във връзка с потребителски договори. Предприемането на такъв ход би било неразумно поради три открояващи се причини. Първо, това би било в явно противоречие с текста и логиката на Регламента, като на практика би довело до неговото пренаписване. Второ, проблемът е твърде деликатен и сложен. Необходимо е изчерпателно законодателство, а не откъслечна съдебна намеса в рамките на свързан, но в известна степен отдалечен законодателен акт, който явно не е подходящ за целта. В крайна сметка това ще причини повече проблеми, отколкото да предложи общи решения. Трето, на равнището на Съюза се провеждат законодателни обсъждания, макар може би да не са открити и ускорени. Законодателният процес не трябва да се замества или да се обезсмисля от съдопроизводството.

V. Заключение

124. Предвид всички гореизложени съображения предлагам на Съда да отговори на въпросите, отправени от Oberster Gerichtshof (Върховен съд, Австрия), по следния начин:

- „1) Член 15, параграф 1 от Регламент (ЕО) № 44/2001 на Съвета от 22 декември 2000 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела трябва да се тълкува в смисъл, че извършването на дейности като издаване на книги, изнасяне на лекции, управление на уебсайтове или набиране на средства за реализирането на права не води до отпадане на качеството на потребител по отношение на права, свързани с личен профил във Facebook, който се използва за лични цели.
- 2) Потребителят не може на основание член 16, параграф 1 от Регламент № 44/2001 едновременно със собствените си права да предяви и права със същата цел, прехвърлени от други потребители с местоживеене другаде в същата държава членка, в други държави членки или в трети страни“.

⁴¹ Вж. по-специално Бяла книга относно искове за обезщетение за вреди при нарушаване на антиitrustовите правила на Европейската общност, COM (2008) 165 окончателен; приетата от Комисията „Зелена книга относно колективната защита на потребителите“, COM(2008) 794 окончателен; изготвения от Комисията „Документ за обществено допитване с цел обсъждане на последващите действия във връзка със Зелената книга относно колективната защита на потребителите“, 2009 г.; консултативен документ на Комисията „Към съгласуван европейски подход за колективна защита“, SEC(2011) 173 окончателен; известие на Комисията „Към европейска хоризонтална рамка за колективна защита“, COM(2013) 401/2 окончателен.

⁴² Препоръка на Комисията от 11 юни 2013 година за общи принципи на механизмите за колективни иски за преустановяване на нарушения и колективни иски за обезщетение в държавите членки, свързани с нарушения на правата, предоставени съгласно правото на Европейския съюз (ОВ L 201, 2013 г., стр. 60).